

РЕШЕНИЕ

**на Постоянната комисия по хуманитарни науки и изкуства
за резултатите от извършеното оценяване по процедура за програмна
акредитация на докторска програма „Стара история (включително
Праистория)“ в професионално направление 2.2 История и
археология, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, в
НАИМ към БАН.**

1. Хронология на процедурата:

Процедурата за програмна акредитация на докторска програма „Стара история (включително Праистория)“ в професионално направление 2.2 История и археология, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, в Национален археологически институт с музей към БАН е открита на заседание на Постоянната комисия по хуманитарни науки и изкуства на 31.10.2018 г. (Протокол № 12) по искане на БАН (вх. № 880/24.10.2018г.). Експертната група (ЕГ) и наблюдаващият процедурата са определени с решение на Акредитационния съвет на НАОА от 18.04.2019 г. (Протокол № 9). Тя е в състав доц. д-р. Симеон Кацаров – ръководител ЕГ, проф. дин Иван Русев – член на ЕГ, докторант Десислава Димитрова, наблюдаващ процедурата – проф. д.и.н. Милко Палангурски, член на ПКХНИ. Посещението на ЕГ в оценяваната институция е осъществено в периода от 09.05.2019 г. до 11.05.2019 г.

На заседание, проведено на 10.07.2019 г. (Протокол № 11), на основание чл. 88 а, ал. 4 от ЗВО и чл. 12, ал. 6, т. 4 от ПДНАОА, членовете на Комисията приеха доклада на експертната група.

С решение на Постоянната комисия по хуманитарни науки и изкуства от 15.10.2013 г. НАИМ получава акредитации по докторска програма „Стара история (включително Праистория)“ в професионално направление 2.2. История и археология, с оценка 8.45 и валидност пет години. Дадени са следните четири препоръки:

Препоръка № 1. Документацията да се приведе в съответствие със ЗРАСРБ. Срок за изпълнение: декември 2015 г.

Препоръката е изпълнена.

Препоръка № 2. Да се установи сътрудничество със сродни научни организации и университети. Срок: постоянен, с ежегодно отчитане.

Препоръката е изпълнена. Установено е сътрудничество с редица български и чуждестранни университети и институти.

Препоръка № 3. Да се увеличи участието на докторантите в международни изследователски проекти и специализации. Срок: постоянен, с ежегодно отчитане.

Препоръката е изпълнена. През изминалите четири години докторанти от НАИМ-БАН са взели активно участие в редица международни изследователски проекти.

Препоръка № 4. Подготовката в докторантското училище да бъде съобразена със спецификите на научната специалност. Срок: постоянен, с ежегодно отчитане.

Препоръката е изпълнена, макар и в модифициран вариант. Докторантското училище не получава акредитация от ЦО-БАН, поради което се взема решение докторантите на НАИМ-БАН да имат възможност да посещават курсове в други академични институции, които да носят съответните кредити. По този начин докторантите имат възможност да посещават академични курсове, свързани с интересите им и докторантската им работа. Това дава по-широк спектър от възможности, включващи курсове, водени както от учени от НАИМ-БАН, така и на учени и преподаватели в други институции.

2. Констатации и оценки за изпълнението на критериите за програмна акредитация на докторски програми в съответствие със Стандартите и насоките за осигуряване на качеството в европейското пространство за висше образование /ESG/ - част 1 /1-10/ и по смисъла на чл. 78, ал. 3 от ЗВО /Таблица 5/¹:

Въз основа на изводите в доклада на експертната група Постоянната комисия направи следните констатации и оценки за изпълнението на критериалната система:

Констатации за изпълнение на критерий 1.1. в съответствие със стандарт 1 от ESG - част 1 /1-10/: „Висшето училище или научната организация имат публично оповестена, с официален статут и отчетност политика за осигуряване качеството на обучението по докторската програма“:

Политиката на НАИМ-БАН за осигуряване качеството на обучението по докторската програма е изцяло съгласувано с нормативната база в Р. България и европейското законодателство. Правилата и практиките регулиращи обучението на докторантите са интегрирани в Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Националния археологически институт и музей на Българска академия на науките, публикуван на страницата на НАИМ-БАН.

Резултатите от реализирането на докторантската програма на годишна основа са включвани в годишните отчети на НАИМ, които са общодостъпни и са публикувани на уеб страницата на НАИМ. Основни резултати от

---

¹Оценяването се извършва съгласно приетите от Акредитационния съвет Методика за оценяване по критериалната система на НАОА и Правила за гласуване на процедури за акредитация и за оценяване на проекти.

докторантската програма са изпращани ежегодно в отчета на НАИМ пред Министерството на образованието и науката, пред Българската академия на науките, както и до Националния статистически институт.

Констатации за изпълнение на критерий 2.1. в съответствие със стандарт 2 от ESG - част 1 /1-10/: „Висшето училище или научната организация изгражда и прилага процедури за разработване, одобряване, наблюдение и обновяване на докторските програми при съдействието на високо квалифицирани учени, представители на промишлеността и други заинтересовани страни“:

При разработването, одобряването, наблюдението и обновяването на докторските програми на НАИМ-БАН участват, пряко и косвено, висококвалифицирани учени на института. Научният колектив на НАИМ има професионален опит и квалификация при разработването и реализирането на академични и конкретно – докторски програми, има широк пряк поглед върху подобни програми на други академични институции, от десетилетия реализира успешно и развива докторантските програми на НАИМ. Научният състав е ангажиран с наблюдението на реализирането на програмите, осъществявано на годишните отчети на дейността на института пред Общото събрание, при отчетите на докторантите и научните им ръководители пред първичните научни звена и пред Научния съвет на института, на вътрешните и външните защиты на дисертациите и т.н.

Разработването на докторантската програма е осъществявано в рамките на института, но процедурата както и цялата документация е достъпна за други заинтересовани страни. Всеки, който аргументирано иска да получи информация за процедурите за разработването, одобряването, наблюдението и обновяването на докторската програма може да получи официален достъп до архива на НАИМ. Всички заинтересовани страни, които искат да вземат участие при разработването на програмата имат тази възможност чрез изпращане на аргументирани официални писма до директора на НАИМ.

Констатации за изпълнение на критерий 3.1. в съответствие със стандарт 3 от ESG - част 1 /1-10/: „Съществува система от правила и дейности, свързани със стимулиране на мотивацията и активната позиция на докторантите в процеса на обучението и провеждането на научни изследвания, както и подготовката на дисертационния труд“:

След зачисляването им докторантите на НАИМ са причислявани към първичните научни звена, предложили тема на дисертацията (секции и филиали). Това дава възможност на докторантите да бъдат съпричастни и да участват в научния и академичен живот на НАИМ. Традиционно докторантите се включвани в проекти на института (археологически проучвания и интердисциплинарни изследвания, организиране и провеждане на конференции, изложби и т.н.). Това стимулира мотивацията и активната

позиция на докторантите в процеса на обучението и провеждането на научни изследвания, както и при подготовката на дисертационния труд. Участието на докторантите в научноизследователски проекти на института, обикновено свързани с темата на дисертацията им, помага за натрупването на научен опит, емпиричен материал, създаването на контакти и т.н. Допълнителен немалък стимул, насърчаващ научноизследователската инициатива на докторантите е относителната им финансова автономия. Самостоятелността и инициативността на докторантите се стимулира допълнително с изискването те да изготвят, със съдействието на научния си ръководител, индивидуален план за обучението си и работата по дисертацията. Той е представен, разглеждан и приеман от първичните научни звена, които гарантират че заложените в него цели са реализуеми и постижими.

Констатации за изпълнение на критерий 4.1. в съответствие със стандарт 4 от ESG - част 1 /1-10/: „Изградени са структури и са разработени вътрешнонормативни документи (правилници, разпоредби, инструкции) за функционирането на системата – от приема на докторантите включително до и след тяхната професионална реализация“:

Резултат от дългогодишните докторски програми и провеждането им в съответствие с държавните нормативни актове в НАИМ са изградени структури и са разработени вътрешно-нормативни документи (правилници, разпоредби, инструкции) за функционирането на системата. С докторските програми са ангажирани пряко първичните научни звена (секции, филиали, отдели), Научният съвет, Научният секретариат, научният ръководител и директорът на института, а така също и Центърът за обучение към БАН.

Ангажиментите и отговорностите на научния ръководител, на докторантите и на НАИМ са формулирани в тристранен договор, сключван в началото на докторантурата. Правилникът за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в НАИМ-БАН е съобразен с нормативната уредба на Р България, в това число: ЗВО, ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и с вътрешно-нормативни документи на БАН - Правилника за дейността на Центъра за обучение (ЦО) и Академичния съвет (АС) при БАН, Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в БАН и т. н. Докторантската програма следва кредитната система на БАН. Правилникът за разпределение, разходване и отчитане на субсидията за издръжка на обучението на докторантите в БАН регулира финансирането на докторантурите. Допълнителни документи по докторантурата са индивидуалните учебни планове, протоколи от изпити, доклади, отчети и др. Основните документи са публикувани на страниците на НАИМ и БАН и са налични в Научния секретариат на института.

В рамките на акредитирания период в докторска програма „**Стара история**

(включително Праистория)“ са обучавани както следва:

Докторанти обучавани в периода 2014-2019 г. (май) – 2;

Отчислени докторанти в периода 2014-2018 г. – няма;

Отчислени докторанти в предходния период, но защитили в периода 2014-2018 г. – 1.

Част от завършилите докторанти на НАИМ намират работа в самия институт. Традиционно темите за дисертация са в научна сфера, в която има нужда от млади специалисти и научни разработки, което увеличава възможностите на докторите от реализация.

Констатации за изпълнение на критерий 5.1. в съответствие със стандарт 5 от ESG - част 1 /1-10/: „Висшето училище или научната организация има разработена политика за осигуряване на качествен академичен състав, за подготовка на докторанти, която е част от стратегията за развитие на институцията“:

Научноизследователската дейност, участието в научни проекти, форуми, преподавателската, експертната и пр. дейности както на хабилитираните учени, така и на главните асистенти, показва големия потенциал за подготовка на докторанти по докторската програма „Стара история (вкл. праистория)“. Налице е нужният научен опит, знания и утвърдени позиции на тези учени, които могат да бъдат предадени на обучаемите докторанти. Качеството на преподавателския състав в секциите и отделите, ангажирани с докторската програма и в Института като цяло позволява обучението в докторската програма „Стара история (вкл. Праистория)“ да се предлага и на чужди езици (английски, френски, немски), а за обучаеми да се привличат и чуждестранни граждани.

Изследователският състав, изразен в заети щатни бройки (към 01.01.2018 г.), включващ професори, доценти, гл.асистенти, асистенти и доктори, на основен трудов договор в НАИМ, е 97. **От тях 7 са професори, а 31 – доценти.**

Обучението по Докторска програма „Стара история (вкл. Праистория)“ конкретно се осъществява от учените от секция „Праистория“. Това са **9 учени, от които хабилитираните са 4-ма, като всичките са с ОНС „доктор“ или научна степен „доктор на науките“.** Един от хабилитираните е чл.-кор. на БАН, професор, доктор на науките.

Научната продукция и цитиранията на учените, пряко ангажирани с обучението по докторска програма „Стара история (вкл. Праистория)“ през периода 2014 – 2018 г. е както следва:

- Публикации в издания, индексирани в WoS, Scopus, ERIH+ – 25 бр.;
- Публикации в международни и национални издания – 239 бр.;
- Цитирания в издания, индексирани в WoS, Scopus, ERIH+ – 143 бр.;
- Цитирания в международни и национални издания – 991 бр.;

- Изнесени доклади в чужбина – 39 бр.;
- Изнесени доклади в България – 15 бр.

Институтът работи по редица национални и международни проекти в сферата на археологията и културно-историческото наследство, в сътрудничество с български и чуждестранни организации. Участията на учените от НАИМ в национални и международни форуми, както и публикациите в български и чужди издания, голяма част от които реферирани/индексирани представят постиженията на Института пред специалисти в областта на археологията и интердисциплинарите изследвания, а така също и пред широката общественост.

Констатации за изпълнение на критерий 6.1. в съответствие със стандарт 6 от ESG - част 1 /1-10/: „Висшето училище или научната организация развива материално-техническа и информационна база, необходима за учебно преподавателската, научноизследователската, художествено-творческата и спортна дейности“:

НАИМ разполага с добра материално-техническа база, позволяваща обучението по ОКС „доктор” в Професионално направление 2.2. История и археология да се осъществява качествено.

Създадените материални и технологични възможности в НАИМ улесняват работата на докторантите. Библиотечният фонд в Института и в БАН като цяло предоставя свободен достъп до научна литература и периодични издания, на тяхно разположение е богат архивен масив от исторически извори. Във връзка със завишените изисквания пред академичното развитие на младите учени е желателно в бъдеще да се разшири достъпът на докторантите до информация в международните бази данни.

Докторантите в програмата се насърчават и обучават за покриване на високите критерии за публикуване в собствените на НАИМ издания, които са с утвърдено реноме в страната и чужбина.

Констатации за изпълнение на критерий 7.1. в съответствие със стандарт 7 от ESG - част 1 /1-10/: „Висшето училище или научната организация имат изградена организация за управление на информацията, свързана с обучението и реализацията на докторантите“:

НАИМ има изградена добра организация за управление на информацията, свързана с обучението и реализацията на докторантите. На лице е пълна съгласуваност в работата в тази насока със структурите при БАН. Целият процес на обучение на докторантите се отразява в документацията на НАИМ. Периодично се обсъждат резултатите, свързани с управлението на качеството на обучението и потребностите от промяна, като протоколите на Общото

събрание и Научния съвет относно докторантурите са излагани временно на достъпно място във фоайето на НАИМ, след което са архивирани в Научния секретариат. Чрез системата за управление на информацията се проследява професионалната реализация на успешно защитилите докторанти.

Констатации за изпълнение на критерий 8.1. в съответствие със стандарт 8 от ESG - част 1 /1-10/: „Висшето училище или научната организация публикува информация за: приети документи и учебна документация на докторската програма; решения и резултати от одити, свързани с качеството на обучение на докторантите и на академичния състав; решения от академични и факултетни съвети; проведени университетски форуми с участието на докторанти“:

НАИМ осигурява нужните процедури и практика за устойчиво публикуване на информацията за възможностите и постиженията при изследванията в областта на докторската програма, за програмите за мобилност на докторантите. Институт е предоставил добри условия за представяне на иновационните резултати по докторската програма пред академичната общност в страната и чужбина.

Констатации за изпълнение на критерий 9.1. в съответствие със стандарт 9 от ESG - част 1 /1-10/: „Регулярен мониторинг (преглед) и актуализиране на докторските програми, съобразно еволюцията на научните знания, изследвания и технологии“:

В рамките на НАИМ периодично се осъществява актуализация на учебната документация. Следвайки приоритета за разширяване на мрежата от национални и съвместни изследователски програми на европейско ниво, учените от НАИМ предлагат докторски програми, ценни с широката си тематична насоченост, многообразна проблематика и експериментирането на нови научни подходи. Разработването им допринася за преосмисляне на значими историческо-археологически обстоятелства и насърчава прилагането на актуална методология, съобразени с етническото и културното многообразие на региона, за което свидетелства добрата рецепция на техните научни постижения под формата на академичен обмен, публикации и цитирания.

Констатации за изпълнение на критерий 10.1. в съответствие със стандарт 10 от ESG - част 1 /1-10/: „Висшето училище или научната организация осъществяват планирани дейности за самооценяване и външни оценки на докторските програми“:

Налична е документираност както по отношение дейностите по самооценяване, така и по подготовката за процедурите по акредитация.

Самооценяващите доклади са разработени на достоверна фактологична база и същевременно отразяват стремежа за повишаване ефективността от обучението на докторантите по специалностите в направление чрез подобряване на средата, в съпоставка с другите висши училища и научни институти.

В резултат на констатациите за резултатите от извършеното оценяване, проведено на **18.09.2019г. (Протокол №13)**, на основание чл.88а, ал.5, т.1 от ЗВО и чл. 38, ал.2 от ПДНАОА, членовете на Постоянната комисия гласуваха оценки по критериите за програмна акредитация на докторски програми по десетобалната система, в съответствие с чл. 79 (1) на Закона за висшето образование.

След обобщаване на резултатите от гласуването, в съответствие с приетите от Акредитационния съвет на НАОА „Правила за гласуване на процедури за акредитация и за оценяване на проекти”, Постоянната комисия по хуманитарни науки и изкуства взе следното **РЕШЕНИЕ**:

1. Дава програмна акредитация на докторска програма „Стара история (включително Праистория)“ в професионално направление 2.2 История и археология, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, в Национален археологически институт с музей към БАН на основание обща оценка: 9.20 (девет цяло и двадесет стотни).

2. Срокът на валидност на акредитацията е ШЕСТ години, в съответствие с чл.79, ал.4 от ЗВО.

Постоянната комисия по Хуманитарни науки и изкуства формулира следните **препоръки**:

1. Да се изработи и приложи периодично анкетно проучване в рамките на докторската програма, което да даде по-добри възможности за проследяване на различните етапи на обучение.

Срок: до 2021 г.

2. Да се разшири достъпът на докторантите до информация в международните бази данни.

Срок: Постоянен.

Общата словесна оценка в съответствие с получената числова е: пълно съответствие.

Председател на ПКХНИ: .....
(проф. дфн Анна-Мария Тотоманова)